

GRZEBIENIĘ (35) *sb m*

Pierwsze e jasne; -eń (6), -eń (1); -eń :-eń KochFr (1 : 1). ◊ -en-.

sg N grzebieni (14). ◊ G grzebienia (3). ◊ A grzebieni (10). ◊ I grzebieni(e)m (3). ◊ L grzebieniu (1). ◊ pl A grzebieni(e) (2). ◊ I grzebieniemi (1). ◊ Dubium grzebieni (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. Płytką rogowa, kościana lub metalowa z wyciętymi zębami; pecten Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn (16) : Murm 147; Mymer¹ 36v; Pectinatim adverbium ad pectinis similitudinem factum, Ná xtałt grzebieniá. Mącz 285d, 285c; Calep 765b, [766]a.

a. Przedmiot służący do czesania lub upinania włosów (9) : ZapMaz II Ł 1/58; ale iefłi iefł bolenie w lewey łronie/ tedy z lewego rogu ma być grzebienię wczyniony/ y lewa łthrona głowy ma być czofana. FalZioł V 75v, V 75v; RejRozpr G3; Szczefł łeb choציay páznokty/ nie małzli grzebieniá. RejZwierz 139v; Mącz 458a; SienLek 11v; Ná grzebienię. NOwy to fortel/ á máłło łłychány/ Ná łrębną brodę grzebienię ołowiány. KochFr 12.

W charakterystycznych połączeniach: grzebienię ołowiány, łłoniowy.

b. Narzędzie tortur (1) : y grzebieniemi łrogiemi ciáło ich tágác/ y po nim iáko brozdy czynić/ okrutnik rołkazał. SkarŻyw 63.

2. Mięsisty, barwny wyrostek znajdujący się w części głowowej u niektórych ptaków (15) :

a. Tworzący karbowaną ozdobę na głowie ptaka; crista Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; cristula gallinae, iuba gallinaeorum Cn (14) : Murm 82; Mymer¹ 25; BartBydg 37; FalZioł IV 40a; Smokowie też mieli ná głowiech łwych grzebienie HistAl H6, L2v; Celsa cristis avis, Pták s wyłokiem grzebieniem álbo czubkiem. Mącz 46d, 69a; á częłto łie w wierze łwey/ iáko kur Indyłki w grzebieniu łwym odmieniáią. CzechRozm 172; Calep [271]a; Zdybie czáfem Cietrzewiá z czerwonym ciemieniem/ W złotogłow vbránego/ z łzárłatny^m grzebieniem. KlonWor 35.

Zwrot: »grzebienię podnieść« = pysznić się, nadymać się (1): Erigere cristas, Grzebienię podnieść/ To yełł Pyłłnym á nádęłym być. Mącz 350c.

Wyrażenie: »grzebienię kurowy« [szyk 1 : 1] (2): ale łłft prawie ł łamego kocłłania wychodzi/ drobny á karbowany iakoby kurowy grzebienię FalZioł I 49b; SienLek 152.

b. Tworzący podgardle; palea Mącz, Cn (1) : Palea [...], Podgárdłek/ brodá/ álbo grzebienię podłzeyny v kur. Mącz 273b.

3. Wachlarzowato ułożona błona, płetwa u ryb (1) : Thorpus iefł riba iako łqatina ktora miałto grzebienia ma chrzęłłkę FalZioł IV 40b.

4. Spojenie łonowe utworzone z wypukłości łonowej kości biodrowych (3) : á tak tą oliwą namaży dymiona y grzebienię FalZioł I 76c; á gdy na dymiona y na grzebienię przłżyłłz łhych rzeczy/ cięłzkołć vriny y zadzierzenie łey oddala. FalZioł I 99c, I 129d.

Synonimy: 2.a. czub; b. broda, podgardłek.